

Cs. Jónás Erzsébet: Kettős portré villanófényben. Ratkó József Viszockij-fordításainak elemzése

A szlavisztikai (orosz nyelvi) képzés oktatási segédanyaga – olvassuk a belső címlap hátlján. Ez mintegy a külső funkciójára utal. De többfelé ágazó tartalmat is lelünk benne, mert segíteni hivatott a felsőfokú oktatás sokféle belső igényét.

A címbe emelt költők feszes kor-társak, s a „megalázottak és megszorítottak” sorsdalnokai voltak. A nyíregyházi professzorasszony két közel fekvő jubileumpár kapcsán veti össze az orosz poeta nyolc versét a magyarnak a fordításaival, sőt helyenként és teljesen indokoltan a R.J. saját verseivel is. A 2000 és 2007 között készült tanulmányok így, egy fedél alatt, egymásba kulcsolódva a szintézis új minőségét érik el, s beleágyazódnak a szerző immár több mint három évtizedes fordítás-stilisztikai kutatásaiba.

A tény, hogy a Nyírség költője vállalkozott elsőként Viszockij magyar nyelvű megszólaltatására, külsősége ellenére is talán a legnyomatékosabb érvek egyike belső affinitásukra (párhuzamos, tragikusan önpusztító sorsok, amit a borítón egymáshoz „lábbal”, kártyaszerűen ábrázolt portréik is sugallnak). E fordítások ugyanakkor Ratkó költői örökségének is szerves részét képezik. A szerző szavaival, „a gondolati asszociációk nyelvi megvalósulásai mindkét költőnél a szabadságvágy be nem teljesülésének következményeként a modern rejtőzködésnek saját korukra jellemző paradigmáit teremtik meg”.

Mindez hat tömör fejezetben bontakozik ki. A hermeneutika, a befogadásesztétika és a szemiotika gazdag eszköztára (köztük szellemes szemléltető ábrák, diagramok és matematikai formulák) segítik kimutatni a tárgyalt kilenc költeményben mindazt, amire a két költő magyar kutatói közül (talán mindeddig nem véletlen, hogy) senki nem vállalkozott. Példaként kínálok akárcsak a két „kiállítási levél” kapcsán a mentalitás és világlátás, vagy a *Tizenhét évemig...*-ben a férfi-nő viszonyrendszer interpretációja a nyelvhasználat aspektusában, jelesen a fokozás/visszafogás mértékében. A *Lírai dal* pedig arra példa, hogy mindketten belerajzolják a nyelvi világba saját énképüket.

A könyv második, kisebb felét kitevő Mellékletekben a „nyersanyag” tárolódik: a tárgyalt költemények mindhárom létformája (eredeti, szó szerinti fordítás, Ratkó magyarítása). Hozzájuk csatlakozik, mintegy „ráadásként” még a Dudás Sándor interpretálta első vers és a nyolcadik, Cs. J. E.-től átültetve.

A könyvet a két költő bio-bibliográfiája zárja.

Orosz fordításban nyomban a nemzetközi Viszockij-irodalom élvonalában jegyezhetnék.

Krúdy Könyvkiadó, Nyíregyháza, 2008. 149 p.

